

Sygn. akt II UK 23/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 października 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Beata Gudowska

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

w sprawie z wniosku M. T.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o jednorazowe odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 28 października 2014 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w S.
z dnia 28 października 2013 r.,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 października 2013 r., Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w S. oddalił apelację wnioskodawczynie M. T. od wyroku Sądu Rejonowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w S. z dnia 16 kwietnia 2013 r. w sprawie przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych o

jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy, którym oddalono jej odwołanie od decyzji organu rentowego z dnia 17 sierpnia 2012 r., odmawiającej przyznania prawa do dochodzonego świadczenia.

W ustalonym stanie faktycznym sprawy, wnioskodawczynie (lat 42), prowadziła w 2008 r. w ramach pozarolniczej działalności gospodarczej Biuro Turystyki Zagranicznej „A.” W dniu 23 czerwca 2008 r., w trakcie wykonywania pracy związanej z obsługą klientów, w tym zgłaszających pretensje pod adresem biura, zasłała i poczuła ucisk w klatce piersiowej. W związku z zasłabnięciem została przyjęta na Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w S. z rozpoznaniem zawału mięśnia sercowego oraz nagłym zatrzymaniem krążenia - stan po reanimacji. W tym samym dnia przeszła tzw. pierwotną angioplastykę gałęzi przedniej zstępującej z implantacją stentu. Na oddziale przebywała do dnia 25 czerwca 2008 r. W dniach od 23 lipca 2008 r. do 13 sierpnia 2008 r. ubezpieczona przebywała w Centrum Rehabilitacji Kardiologicznej, gdzie rozpoznano stan po zawale ściany przedniej leczony pierwotną angioplastyką GPZ z implantacją stentu oraz zawał serca powikłany migotaniem komór.

Decyzją z dnia 17 sierpnia 2012 r. organ rentowy odmówił wnioskodawczynie prawa do jednorazowego odszkodowania, uznając, że zawał mięśnia sercowego został u niej wywołany schorzeniem samoistnym, a nie działaniem czynników zewnętrznych.

Wyrokiem z dnia 16 kwietnia 2013 r. Sąd pierwszej instancji oddalił odwołanie wnioskodawczynie. W jego ocenie, wnioskodawczynie nie wykazała nadmiernego przeciążenia obowiązkami pracowniczymi, silnego przeżycia psychicznego, czy stresu o gwałtownym charakterze, wywołanego rażąco nietypowymi warunkami pracy. Wymiana zdań z klientami Biura, nawet gwałtowna i stan zdenerwowania z tym związany nie może być uznany za silne przeżycie psychiczne. Zwykły stres, któremu poddawany jest każdy pracownik nie jest uznawany w orzecznictwie i doktrynie za przyczynę zewnętrzną zdarzenia. W ocenie Sądu przyjmowanie klientów i ich obsługa należy do normalnych obowiązków pracownika biura podróży, dlatego stres wywołany agresją werbalną kilku niezadowolonych klientów nie jest nadzwyczajnym zdarzeniem w pracy pracownika biura podróży.

Apelację wnioskodawczyni od tego wyroku oddalił Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 28 października 2013 r., akceptując i przyjmując za własne ustalenia faktyczne sądu pierwszej instancji jak i treść zapadłego orzeczenia. W ocenie Sądu drugiej instancji, Sąd Rejonowy poczynił ustalenia faktyczne w oparciu o pełny materiał dowodowy, a ustalenia te, jak również dokonane na ich podstawie rozważania prawne były prawidłowe i wbrew opinii ubezpieczonej nie doprowadziły do naruszenia przepisów prawa materialnego - art. 3 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 737 ze zm., dalej ustawa wypadkowa). Dla uznania zdarzenia za wypadek przy pracy konieczne jest spełnienie przesłanek określonych w tym przepisie - zdarzenie musi mieć charakter nagły, musi być wywołane przyczyną zewnętrzną (pochodzącą spoza organizmu pracownika) oraz musi mieć związek z wykonywaną pracą, a ponadto w wyniku zdarzenia pracownik musi doznać uszczerbku na zdrowiu w postaci urazu. Sąd Najwyższy dopuścił możliwość uznania zawału serca za wypadek przy pracy, zwracając jednak uwagę, że wymaga to ustalenia, że nastąpił on w czasie wykonywania pracy przez pracownika dotkniętego schorzeniem samoistnym na skutek przyczyny zewnętrznej lub wystąpienia dodatkowych zdarzeń, które w konkretnych okolicznościach mogą być uznane za współsprawcze przyczyny zewnętrzne (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 października 1994 r., II URN 38/94, OSNAPIUS 1995 nr 4, poz. 52, z dnia 6 grudnia 1999 r., II UKN 247/99, OSNAPIUS 2001 nr 7, poz. 242, z dnia 6 stycznia 2000 r., II UKN 282/99, OSNAP 2001 nr 8, poz. 289). Przyczyną zewnętrzną zdarzenia może być także przeżycie (stres) o znacznym nasileniu, które wywołuje negatywne skutki w organizmie o ile powstało wskutek okoliczności nietypowych dla normalnych warunków pracy. Tak więc nie jest przyczyną zewnętrzną w rozumieniu powołanego wyżej przepisu stres psychiczny, który przeciętny organizm jest w stanie znieść bez istotnego uszczerbku dla zdrowia (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 1986 r., II PR 1/86, PiZS 1986 nr 8, poz. 74, z dnia 7 października 1986 r., II URN 166/86, OSNC 1988 nr 2-3, poz. 37, z dnia 29 listopada 1990 r., II PR 52/90, PiZS 1991 nr 4, poz. 63 oraz z dnia 25 października 1994 r., II URN 38/94, OSNAPIUS 1995 nr 4, poz. 52). Stres może być uznany za współprzyczynę o charakterze zewnętrznym

jedynie w sytuacji, gdy jego gwałtowny charakter jest wynikiem rażąco nietypowych warunków pracy (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 1986 r., II PR 1/86, PiZS 1986 nr 8, poz. 74, z dnia 16 grudnia 1997 r., II UKN 407/97, OSNAPiUS 1998 nr 21, poz. 644, z dnia 25 stycznia 2000 r., II UKN 347/99, OSNAPiUS 2001 nr 11, poz. 395). W ocenie Sądu Okręgowego, w przypadku wnioskodawczynie nie wystąpiło szczególnie nasilone, stresogenne oddziaływanie warunków wykonywania pracy zawodowej, które przekraczałyby przeciętne zdolności kompensacyjne organizmu, a obciążeniom psychicznym związanym z wykonywaniem powinności zawodowych w dniu 23 czerwca 2008 r. nie można przypisać charakteru obciążeń szczególnych, uzasadniających upatrywanie w nich współistotnych, zewnętrznych przyczyn zdarzenia wypadkowego.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku, zaskarżając go w całości, pełnomocnik wnioskodawczynie, zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie - art. 3 ustawy wypadkowej, i przyjęcie, że zdarzenia nie można zakwalifikować jako wypadku przy pracy, oraz naruszenie przepisów postępowania - art. 232 k.p.c., poprzez niedopuszczenie wnioskowanych dowodów w postaci opinii biegłych sądowych z zakresu medycyny pracy oraz biegłego psychologa, braku rozstrzygnięcia w zakresie złożonych wniosków dowodowych w tym zakresie (co stanowi dodatkowo naruszenie art. 468 § 4 k.p.c.). Pełnomocnik wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości jak i uchylenie poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego w celu ponownego rozpoznania sprawy przez Sąd pierwszej instancji przy uzupełnieniu postępowania dowodowego, ewentualnie o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez przyznanie wnioskodawczynie jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy w wysokości 20.000 zł, wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania.

Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, co następuje:

Zgodnie z art. 398¹³ § 1 i 2 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach skargi kasacyjnej (jej podstaw) i jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, jeżeli skarga nie zawiera

zarzutu naruszenia przepisów postępowania (bądź jeżeli taki zarzut okaże się niezasadny). W ocenianej sprawie brak podstaw do uwzględnienia zarzutu naruszenia przez zaskarżony wyrok art. 232 k.p.c. Zarzut ten nie został prawidłowo skonstruowany, skoro zarzuca jedynie naruszenie art. 232 k.p.c., (odnoszącego się do postępowania dowodowego przed sądem pierwszej instancji) bez powiązania go z art. 391 § 1 k.p.c.

Oznacza to, że okoliczności faktyczne sprawy, nie zostały skutecznie zakwestionowane. Przy przedstawionych wyżej ustaleniach, brak podstaw do podzielenia zarzucanego naruszenia przepisów prawa materialnego - art. 3 ust. 1 pkt 1 ustawy wypadkowej. Warto przy tym zwrócić uwagę na starannie opracowane motywy rozstrzygnięcia Sądów obu instancji, oparte na trafnie wskazywanych utrwalonych poglądach judykatury.

Dla uznania zdarzenia za wypadek przy pracy konieczne jest spełnienie przesłanek określonych w powołanym wyżej przepisie - zdarzenie musi mieć charakter nagły, musi być wywołane przyczyną zewnętrzną oraz musi mieć związek z wykonywaną pracą oraz musi doprowadzić do powstania urazu. W wyroku z dnia 6 stycznia 2000 r., II UKN 282/99, Sąd Najwyższy uznał, że przy kwalifikacji konkretnej okoliczności jako przyczyny zewnętrznej, ważne jest aby stanowiła ona przyczynę sprawczą zdarzenia, natomiast nie musi być przyczyną wyłączną, jedyną – (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 1990 r., II PR 52/90, wyrok z dnia 25 października 1994 r., II URN 38/94, wyrok z dnia 21 maja 1997 r., II UKN 130/97 (OSNAPiUS 1998 r. nr 7, poz. 219); wyrok z dnia 18 sierpnia 1999 r., II UKN 87/99 (OSNAPiUS 2000 r. nr 20, poz. 760).

Sąd Najwyższy w orzecznictwie przyjmuje, że wykonywanie przez pracownika, który doznał zawału serca w czasie i miejscu wykonywania zatrudnienia, zwykłych czynności nie może być uznane za przyczynę zewnętrzną wypadku przy pracy. Pogląd taki wynika z wielu publikowanych orzeczeń – por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 1997 r., II UKN 66/97 (OSNAPiUS 1998 r. nr 2, poz. 53); z dnia 23 kwietnia 1997 r., II UKN 76/97 (OSNAPiUS 1998 r. nr 3, poz. 99); z dnia 21 maja 1997 r., II UKN 130/97; z dnia 7 sierpnia 1997 r., II UKN 245/97 (OSNAPiUS 1998 r. nr 12, poz. 370); z dnia 2 października 1997 r.,

II UKN 281/97 (OSNAPiUS 1998 r. nr 15, poz. 456); z dnia 29 października 1997 r., II UKN 304/97 (OSNAPiUS 1998 r. nr 15, poz. 464).

Podobnie traktowany jest w orzecznictwie stres psychiczny jako ewentualna przyczyna zewnętrzna zdarzenia. W utrwalonym orzecznictwie wydanym na tle poprzedniego stanu prawnego (art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach pieniężnych z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144 ze zm.), nadal zachowującym aktualność, przyjmowano, że stres psychiczny związany z wykonywaniem obowiązków pracowniczych, który przeciętny organizm ludzki jest w stanie znieść bez istotnego uszczerbku dla zdrowia, nie jest przyczyną zewnętrzną zdarzenia (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 października 1986 r., II URN 166/86 i z dnia 30 lipca 1997 r., II UKN 192/97, w którym przyjęto, że stres psychiczny związany z wykonywaniem obowiązków pracowniczych, który organizm ludzki jest w stanie znieść bez istotnego uszczerbku dla zdrowia nie jest przyczyną zewnętrzną wypadku przy pracy).

W wyroku z dnia 16 grudnia 1997 r., II UKN 407/97 (OSNAPiUS 1998 r. nr 21, poz. 644), Sąd Najwyższy trafnie wskazał, że stres związany z wykonywaniem obowiązków pracowniczych jest cechą tych obowiązków i nie może być uznany za przyczynę zewnętrzną zawału serca, chyba że jego gwałtowny charakter jest wynikiem rażąco nietypowych warunków pracy.

W ustalonym stanie faktycznym sprawy, biegły sądowy z zakresu kardiologii, stwierdził, że stres, jakiego doznała ubezpieczona „był mechanizmem który zapoczątkował szereg zjawisk, które doprowadziły do wystąpienia zawału serca”. W jego ocenie stres był czynnikiem współsprawczym wystąpienia zawału serca, a ubezpieczona doznała stałego uszczerbku na zdrowiu w wysokości 30%.

Nie dezawuuując tej opinii, Sądy obu instancji trafnie uznały, a Sąd Najwyższy to stanowisko aprobuje, że wnioskodawczyni nie wykazała nadmiernego przeciążenia obowiązkami pracowniczymi, silnego przeżycia psychicznego, czy stresu o gwałtownym charakterze, wywołanego rażąco nietypowymi warunkami pracy. Brak podstaw do uznania, że stres którego doświadczyła wnioskodawczyni, wynikający z jej miejsca zatrudnienia i charakteru pracy (obsługa klientów w biurze podróży), miał charakter niecodzienny, znaczący i na tyle intensywny by mógł być

uznany za zewnętrzną przyczynę zdarzenia. Przyjmowanie klientów i ich obsługa należy do normalnych (codziennych) obowiązków pracownika biura podróży, a stres wywołany reakcją niezadowolonych klientów nie jest nadzwyczajnym zdarzeniem w pracy pracownika biura podróży.

Wszystkie te okoliczności miał na uwadze Sąd Okręgowy, trafnie przyjmując, że oceniane zdarzenie nie miało cech wypadku przy pracy w rozumieniu art. 3 ust.1 pkt 1 ustawy wypadkowej.

Gdy więc zarzuty skargi okazały się nieuzasadnione, orzeczono jak w sentencji, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.